

Писането е като катеренето – дори да покориш един връх, има безброй други

Разговор с писателя Стефан Кисьов за фантазиите, които се превръщат в книги, за екзекуторите на нашето време и за любовта, която не може да изчезне.

Проф. Михайло Пантич и Стефан Кисьов в Подгорица

Стефане, ти си автор на 8 романа, 60 разказа и на пиесата „Гларуси“. Сменил си много професии, но не си престанал да пишеш. Какво е писането за теб – начин да изразиш себе си, средство за комуникация, царство на свободата, оазис, мисия...?

Някога, когато започвах да пиша, беше мечта. Една красива мечта. Бях на 12 години и най-голямото ми удоволствие беше да четя и да си фантазирам за нещата, които бях прочел. Можех по цял ден да четя и да фантазирам и всъщност тази фантазия се превърна в част от мен. Но тъй като и най-хубавите книги свършваха и аз оставах без своята доза фантазии, разбрах, че за да се чувствам добре, трябва сам да си ги произвеждам. Така започнах да пиша и затова продължавам да пиша. Писането ме зарежда с фантазии и ми е много нужно. Разбира се, опитвам се и да бъда полезен на хората, за да има смисъл от това, което правя. Тоест, пиша защото имам нужда, но се опитвам да пиша така, че другите да имат полза от мен, да научат нещо.

През 2004 г. за романа си „Екзекуторът“ получаваш наградата на фондация „ВИК“. Според теб имат ли наградите значение за по-добрата професионална реализация на писателите, носят ли им популярност или факторите, които правят един творец известен са съвсем различни?

Да си призная нямам сигурен отговор. Тайната на успеха не е съвсем открита. Да, рекламата и признанието са много важни за популяризирането на една книга, но пък ако една книга е страхотна, тя рано или късно стига до читателите. А пък от друга страна, повечето награди са конюнктурни. Дават се на влиятелни хора от хайлайфа, някои от които са направо графомани. Всеки може да си купи награда. Да си купи реклама. Да си уреди да го канят телевизии и т.н. Но големите автори се раждат по един на сто години. Те създават литература. Другите произвеждат бестселъри. Издаването се превърна в индустрия и в нея изкуството отдавна е отстъпило място на печалбата. Има както жълта преса,

така и жълта литература. Аз лично вярвам само на литературния си вкус. Мразя наградите. И те – мен. Ха-ха. Всъщност получил съм няколко, но първото нещо, което направих, беше да се насиля, да не мисля за това. Не живея със съзнанието, че съм носител на награда. Това, което винаги ме е вълнувало, е дали пиша нещо хубаво. Писането е като катеренето. Трябва да се държиш здраво за въжето. Да не гледаш нагоре, нито надолу. А дори да покориш един връх, има безброй други. Важното е да си катерач.

Главният герой в „Екзекуторът“ е палач по неволя в Народна Република България. Той, като че ли, не е истинският убиец, а оръжие, с което някой друг убива. Той е малкият човек, впрегнат да служи на системата. И само за да оцелее стреля с български чадър и с български фотоапарат. Кои са екзекуторите на нашето време?

Ами това са ония момчета, които убиваха и сами биваха убивани в създадената от същата тая Държавна сигурност мафия в България през последните 10 години. И те трябваше да оцелеят по някакъв начин, защото и в една мафиотска организация като влезеш – главно по финансови причини, но и от глупост или пък под влияние на улицата, та тогава, щом си „вътре“, нямаш избор. Няма излизане. Освен с краката напред. Моят „екзекутор“ е предшественикът на сегашните убийци от българската мафия. И те са жертви. А друг дърпа конците. Ония с черните, лъскави лимузини.

В последния си роман „Тайната на рицаря Капулети“ доразказваш историята за любовта на Ромео и Жулиета и нестихващата омраза между Капулети и Монтеки по

нов начин. Любовта и омразата ли управляват света? Има ли шанс любовта в днешно време?

За любовта не е имало никога лесно време. То не е и било необходимо да е така. Всъщност дори трудностите пред любовта я създават. Ако няма трудности, няма любов. Голямата любов е голяма, защото е невъзможна. Това е парадоксът. Колкото е по-невъзможна, толкова е по-сладка. Винаги ще има любов. Тя не е продукт на времето, а на природата ни. Поне любов ще има. Другите неща може да изчезват, но любовта не може да изчезне.

На колко езика са преведени книгите ти? Кога можем да очакваме издаването на „Екзекуторът“ на чешки език?

Не толкова много, колкото ми се иска. Английски и сръбски. Има мои неща главно разкази, публикувани и на унгарски, немски, френски, испански, дори на измисления език „македонски“. Но аз не съм си давал много зор. А тази работа с преводите е доста трудоемка и досадна. Аз съм голям мързеливец. Дай ми само да чета и пиша. Да се шляя и да пия кафета в готини кафенета. Добре, че е жена ми, да ме подсеца за това-онова. Тя ми е най-добрият приятел и съветник. Има няколко проекта, които в момента се развиват с издателства в няколко европейски страни, но ще видим. Тази тема ужасно ме потиска. Не ми се мисли за успехи. Много ми е досадно. Аз съм фаталист. Каквото е писано да става, ще става. Някой ден може да стана световно известен. Или пък никоой да не ме знае. За мен важното е да съм в хармония със себе си. Не ми пука за успеха.

През месец май тази година участва в два международни панаира на книгата – в Прага и в Подгорица, Черна гора. Кое отличава тези два форума? Как беше представена българската литература в Подгорица?

Най-напред бих искал да благодаря за участието си на панаира в Прага на българистката от Славянската библиотека в Прага Ивана Сръбкова, благодарение на която бях поканен да участвам, както и за чудесната

й рецензия и превода на чешки на части от „Екзекутора“. В Подгорица четат много. И панаирът им беше много оживен. Особено, като се има предвид, че Подгорица е 100-хиляден град. Мен ме посрещнаха много сърдечно, с голямо уважение. Доколкото успях да разбера от чуто от разговорите между хората, там имат много добро отношение към България. Много ни уважават и се надявам и да ни четат.

Каква е съдбата на българската литература след прехода? Могат ли писателите да се издържат само от плодовете на своя труд или животът ги принуждава да упражняват и други професии?

Има писатели, за които писането е професия. Не знам доколко това е добре. И за мен е професия, но тъй като аз не гоня пазарни успехи, естествено няма и големи приходи в касичката. В литературата може да печелиш пари само случайно. Или късно. Това са думи на Хемингуей. Напълно съм съгласен с тях. При това те са казани за американски писатели. Какво остава за българските. Няма пари в литературата. Има пари в жълтата литература. Но и те не са толкова много. Аз отдавна взех решение да не пиша за пари. Затова този проблем не ме вълнува. Не всяка човешка дейност е свързана с печелене на пари. Крайно време е да се разбере това. И не само печеленето на пари е критерий за важността на една дейност. Напротив. От най-важните неща в живота не се печелят пари. Но без тях не може.

Живеем във време разделно на българската култура. Чалгата, простацината и грубото потребителско отношение към живота се ширят в обществото. Псевдокултурата се прокламира широко и в медиите. Виждаш лъчи от светлина в нерадостната българска действителност?

Да. Виждам много светлина. Виждам страхотно бъдеще за България. Може би не веднага. Да кажем след 20–30 години. Тогава. Ние още не сме се осъзнали като нация. След турското робство сме се хвърлили да благодарим на руснаците, а след тях са дошли комунистите. От 20 го-

дини се лутаме – и не знаем още по кой път да поемем. Чудят се нашите политици каква трябвало да е новата национална цел. Ами тя ще им извади очите. Каква е била националната цел на хан Аспарух? На хан Крум Страшний? На княз Борис Първи? На цар Симеон, на цар Колоян и т.н.? Да се питаш каква е новата национална цел на една държава, е като да се питам аз каква е целта на литературата. Целта на държавата е самата държава. Както и целта на литературата – литературата. Хубавата държава и хубавата литература. Всеки да си върши работата и тогава целта сама се появява. На България ѝ трябва само едно нещо. Контрол. Всичко трябва да се контролира в много по-голяма степен и по-качествено. Кой мърси и кой краде. Кой лъже и кой клевети. Кой спазва закона и кой не. Нещата са прости. Закон и ред. Това е отговорът. Иначе, останалото го имаме. Една райски красива земя, страхотен климат, прекрасни хора, изключително силни и умни. Иначе нямаше да оцелеем, след пет века живот като роби. И да запазим езика, вярата и културата си. Много съм горд, че съм се родил българин.

Въпросите зададе
Мария Захариева

Стефан Кисъв на Международния панаир на книгата в Подгорица